

Kantele

Instrumenttiopintojen sisällöt
ja arvioinnin perusteet
2024

Kanteleensoiton suoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet

Suomen musiikkioppilaitosten liiton perusopintojen ja syventävien opintojen suoritusten sisällöt sekä arvioinnin perusteet on laadittu Opetushallituksen laatimien taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden hengessä.

Uudet sisällöt tuovat oppilaalle entistä enemmän vapautta ja opettajalle vastuuta ohjelmiston suhteen. Tärkeintä on soittoinnostuksen herättäminen ja hyvän musiikkisuhteen ylläpitäminen.

Suoritusten sisällöt

Suoritusten tulee rohkaista oppilasta oman musiikillisen identiteetin etsimiseen. Opettaja ja oppilas suunnittelevat suoritusohjelmat yhdessä.

Ohjelman tulee noudattaa keskimäärin kyseisen tason sisältösuorituksia. Suoritukseen voidaan sisällyttää ylempien tasojen ohjelmistoa edellyttäen, että oppilaalla on siihen vaadittavat tiedot ja taidot.

Ohjelman pitkäjänteisellä harjoittelemisella ja viimeistelyllä pyritään kehittämään oppilaan varmuutta ja ilmaisukykyä. Suorituksesta saatu kokemus sekä arvioijien kannustava ja rakentava palaute auttavat oppilasta asettamaan itselleen uusia tavoitteita.

Yhteismusisointi on oleellinen osa opiskelua ja esimerkiksi kamarimusiikin muodossa se voi muodostaa osan suorituksen ohjelmasta. Yhteismusisointi voi pitää sisällään eri tyylejä, esimerkiksi kansanmusiikkia ja/tai jazzmusiikkia.

Sävellajit

Asteikkoja soitetaan oppilaitoksessa sovittavien ainekohtaisten käytänteiden mukaan siten, että ne tukevat oppilaan kehittymistä ja huomioivat instrumentin erityispiirteet.

Asteikkosoiton nopeutta ei määritellä. Asteikolla ja murtosoinnuilla pyritään kehittämään instrumentin hallintaa kaikilla osa-alueilla, soittotekniikan notkeutta ja sujuvuutta sekä keskeisten musiikin rakennusainesten havaitsemista ja hallintaa soitettavassa ohjelmistossa.

Esiintymiset

Musiikki on tarkoitettu myös esitettäväksi, yleisölle soittaminen onkin erottamaton osa musiikinopiskelua. On tärkeää, että musiikin opiskelun ohella opiskelijat esiintyvät säännöllisesti erilaisissa konserttitilaisuuksissa.

Ohjelmisto

Teosluettelot on tarkoitettu opettajille esimerkinomaisiksi ohjelmiston suunnittelun apuvälineiksi, joita voi soveltaa. Oppilaan ohjelmiston tulee noudattaa keskimäärin kyseisen tason suosituksia. On suositeltavaa, että ohjelmistossa on aikamme musiikkia. Yksi teos voi olla vain kerran oppilaan teosluettelossa.

Harjoiteltavan ohjelmiston sekä suorituksen ohjelman tulee koostua erityyppisistä, eri säveltäjien sävellyksistä.

Teosluettelot löytyvät Suomen musiikkioppilaitosten liiton kotisivuilta osoitteesta www.musicedu.fi.

Opintokokonaisuuksissa IO1-, IO2- ja IO3-ohjelmistojen vaikeusaste rinnastetaan SML:n vuoden 2005 ohjelmistoluetteloihin. IO4-ohjelmiston tulee vastata aikaisemman opetussuunnitelman mukaisen opistotason tai D-tutkinnon tason vaikeutta.

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista ja auttaa oppilasta asettamaan tavoitteita ja saavuttamaan niitä. Monipuoliseen, jatkuvaan arviointiin sisältyy kannustavia ja rakentavia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itsearviointiin.

KANTELE SOITTIMENA

Isot kanteleet: 32 - 40 kieliset laatikkokanteleet, konserttikanteleet
Pienkanteleet: 5-, 10-, 11- ja 15- kieliset kanteleet, joissa voi olla diskanttikielien lisäksi myös basso- ja säestyskieliä sekä kielikohtaisia sävelvaihtajia
Bassokantele

INSTRUMENTTIOPINNOT Alkeistaso

Oppimistavoitteet

Opiskelija

- tutustuu soittimeen
- opettelee hyvää soittoasennon etsiminen
- tutustuu soittotekniikkaan: näppäilytekniikka kanteleen mukaan; isolla kanteleella sorminumerot, sormijuoksu (terssi), peukalon käyttö, heiluri, napsusointu, sormisammustuksen ja asteikkosoiton alkeet; pienkanteleissa sormijärjestyksen rakentelua ja sulkusoittanut (I, IV, V)
- hallitsee perussykkeen
- oppii soittamaan molemmilla käsillä yhtä aikaa
- opettelee sävelmiä korvakuulolta, ja opettajan soiton jäljittelyn kautta
- osaa yhdistää oman laulun ja soiton
- harjoittelee sävellyttämistä: omien kappaleiden keksiminen
- tutustuu nuotteihin, oktaavialoihin ja kielinumeroihin (pienkanteleet)
- tutustuu tarvittaessa erilaisiin efektiäniin (matta-, kynsi-, huiluäänet, glissandot, kämmenlyönnit, tikut / kynät / malletit yms.)
- osallistuu yhteissoittoon opettajan kanssa ja periodiluonteisesti pienryhmässä
- osallistuu yhteismusisointiin
- harjoittelee esiintymistä konsertissa tai muussa vastaavassa tilaisuudessa sooloteoksella ja/tai kamariyhtyeessä

Sävellajit

- alkeisopinnoissa ei vielä sävellajisoittoa

SUORITUS

Suorituksessa esitetään yksi vapaavalintainen kappale joko soolo- tai kamarimusiikkiesityksenä.

ARVIOINTI

Viimeisestä esiintymisestä annetaan suullinen ja kirjallinen palaute. Palautteen antaa oma opettaja. Suoritukseen kuuluu myös oppilaan itsearviointi. Suoritus hyväksytään arvosanalla suoritettu.

INSTRUMENTTIOPINNOT 1

Oppimistavoitteet

Opiskelija

- osaa puhdistaa kanteleen ja sen kielet
- tutustuu kanteleenkielen viritystekniikkaan

- kanteletieto: tunnistaa erilaisia suomalaisia kanteleita
- oppii huolehtimaan hyvästä soittoasennosta ja rennosta soittokosketuksesta
- oppii kehittämään soittotekniikkaansa soittamansa kanteleen mukaisesti
- saa valmiuksia: dynamiikka, intervallit, duuri- ja mollisoinnut, säästysharjoitukset, improvisaatioharjoitukset, yhteissoitto, ulkoasoitto, säännöllinen harjoittelu
- osallistuu yhteismusisointiin
- oppii esiintymään konsertissa tai muussa vastaavassa tilaisuudessa sooloteoksella ja/tai kamariyhtyeessä

SUORITUS

Suorituksessa esitetään yksi kappale joko soolo- tai kamarimusiikkiesityksenä.

ARVIOINTI

Viimeisestä esiintymisestä annetaan suullinen ja kirjallinen palaute. Palautteen antaa oma opettaja kollegansa kanssa. Suoritukseen kuuluu myös oppilaan itsearviointi. Suoritus hyväksytään arvosanalla suoritettu

INSTRUMENTTIOPINNOT 2

Oppimistavoitteet

Opiskelija

- oppii tekemään viritysharjoituksia viritysmittarin avulla
- oppii hallitsemaan hyvän soittoasennon, käsien rentouttamisen
- oppii kehonhuoltoon: lämmittely, venyttely, lapatuki
- saa lisää valmiuksia: soittotekniikka, dynamiikka, intervallit, fraseraus, balanssinhallinnan alkeet, sävelvaihtajien toiminta, säästysharjoitukset, improvisaatioharjoitukset
- oppii harjoittelemaan säännöllisesti
- osallistuu yhteismusisointiin
- osaa esiintyä konserteissa tai muissa vastaavissa tilaisuuksissa säännöllisesti sooloteoksin ja/tai kamariyhtyeissä

SUORITUS

Esitysten tulee sisältää yhteensä kaksi tai kolme eri tyylistä sävellystä, esitykset voi tehdä yhdessä konsertissa tai jakaa kahteen. Toivottavaa on, että osa ohjelmasta esitetään ulkoa.

ARVIOINTI

Suorituksesta annetaan suullinen ja kirjallinen palaute. Palautteen antaa oma opettaja ja samaan aineryhmään kuuluva kollega. Suoritukseen kuuluu myös oppilaan itsearviointi. Suoritus hyväksytään arvosanalla suoritettu.

INSTRUMENTTIOPINNOT 3

Oppimistavoitteet

Opiskelija

- oppii virittämään oman kanteleen
- oppii hallitsemaan hyvän soittoasennon
- kehittää lisää soittotekniikkaa: hyvä kosketus, perussointi- ja balanssi, ilmaisutaito, säestysharjoitukset, improvisaatio
- oppii oma-aloitteisuuteen ja itsenäisyyteen harjoittelussa
- kehittämistä vaativien asioiden tunnistaminen omasta soitosta
- Mielikuvaharjoitteluun tutustuminen
- osallistuu yhteismusisointiin
- hallitsee esiintymisen taitotasovaatimusten mukaisesti konserteissa

SUORITUS

Esitettävän ohjelmakokonaisuuden tulee sisältää kolme tai neljä erityylistä teosta, ohjelman voi esittää yhdessä tai kahdessa konsertissa. Toivottavaa on, että osa ohjelmasta esitetään ulkoa.

ARVIOINTI

Esiintymiskokonaisuudesta annetaan suullinen ja kirjallinen palaute.

Palautteen antavat oma opettaja ja kaksi kollegaa, joista yksi voi olla toisen instrumenttiryhmän opettaja, jos ohjelmaan sisältyy kamarimusiikkia ja yksi toimii arviointikokoonpanon puheenjohtajana. Suoritukseen kuuluu myös oppilaan itsearviointi. Suoritus hyväksytään arvosanalla suoritettu.

INSTRUMENTTIOPINNOT 4 syventävät opinnot

Oppimistavoitteet

Opiskelija

- huolehtii kanteleen virityksestä ja puhdistuksesta itsenäisesti
- huolehtii omasta ergonomiasta ja kehonhuollosta
- kehittää omaa soittoa ja ilmaisua
- perehtyy kanteleen ohjelmistoon
- kehittää improvisointitaitojaan: omien musiikillisten ideoiden ja ratkaisujen käyttö improvisoinnissa, sovituksissa ja sävellyksissä
- osaa toimia erilaisissa rooleissa yhteissoittotilanteissa
- hallitsee laajan konserttikokonaisuuden
- osaa ottaa vastuun omasta harjoittelustaan
- osallistuu yhteismusisointiin
- hallitsee esiintymisen niin musiikkiopiston kuin muissakin tilaisuuksissa

SUORITUS

Esitettävän ohjelmakokonaisuuden tulee sisältää 2-4 teosta. Ohjelma esitetään yhdessä tai kahdessa konsertissa, osa ohjelmasta tulee esittää ulkoa. Ohjelman tulee vastata tasoltaan aikaisemman opetussuunnitelman mukaisen opistotason tai D-tutkinnon tason vaikeutta. Esitettävät teokset voivat sisältyä syventävien opintojen lopputyöhön.

ARVIOINTI

Esiintymiskokonaisuudesta annetaan suullinen ja kirjallinen palaute. Palautteen antavat oma opettaja ja kolme kollegaa, joista yksi voi olla toisen instrumenttiryhmän opettaja, jos ohjelmaan sisältyy kamarimusiikkia ja joista yksi toimii arviointikokoonpanon puheenjohtajana. Suoritukseen kuuluu myös oppilaan itsearviointi. Suoritus hyväksytään arvosanalla suoritettu.

SYVENTÄVIEN OPINTOJEN LOPPUTYÖ

Musiikin laajan oppimäärän syventäviin opintoihin sisältyy lopputyö, jonka laskennallinen laajuus on 70 tuntia. Lopputyö voi olla esimerkiksi solistisesti painottunut, yhteismusisointi-, musiikin perusteet -, rytmimusiikki- tai kansanmusiikkipainotteinen eli oppilas voi painottaa opintojaan haluamaansa suuntaan. Lopputyö voi sisältää soittoa, laulua, säveltämistä, sovittamista, musiikkianalyysia, perehtymistä johonkin musiikin osa-alueeseen esim. tutkielman muodossa tms. ja kaikkien näiden yhdistelmiä. Lopputyössä oppilas voi myös hyödyntää taiteidenvälistä osaamistaan rakentamalla yhteyksiä musiikin ja muiden taiteenalojen välille musiikin ja musiikkiin liittyvien ilmiöiden pysyessä kuitenkin lopputyön keskiössä.

Lopputyön voi ohjata yksi opettaja tai useampi opettaja yhteistyössä. Lopputyöhön sisältyy kirjallinen osa, jonka laajuus riippuu lopputyön sisällöstä. Oppilas ja opettaja/-t suunnittelevat yhdessä valinnaiset syventävät opinnot lopputyötä tukeviksi.

Lopputyö arvioidaan osana syventäviä opintoja. Lopputyön arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan lopputyölleen asettamat tavoitteet. Arviointi toteutetaan opettajakokoonpanolla, joka koostuu lopputyön osa-alueiden erityisosaajista. Arviointiryhmä kootaan painottaen lopputyön sisällön rakennetta. Lopputyön toteutuksessa hyödynnetään itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin tarjoamia mahdollisuuksia.